

PROJEKT nr 3
z 5.08.2019r.

**Uchwała Nr/...../2019
Rady Miasta i Gminy Wysoka
z dnia 28 sierpnia 2019 r.**

w sprawie zatwierdzenia zmian do Planu Rozwoju miejscowości Wysoka Mała .

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 506.), w związku z art. 3 ust. 3 i art. 4 ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1295), **Rada Miasta i Gminy Wysoka uchwala**, co następuje:

§ 1. Zatwierdza się zmiany do Planu Rozwoju miejscowości Wysoka Mała przyjęte w dniu 3 lipca 2019 r. przez Zebranie Wiejskie mieszkańców sołectwa Wysoka Mała, stanowiące Załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Wysoka.

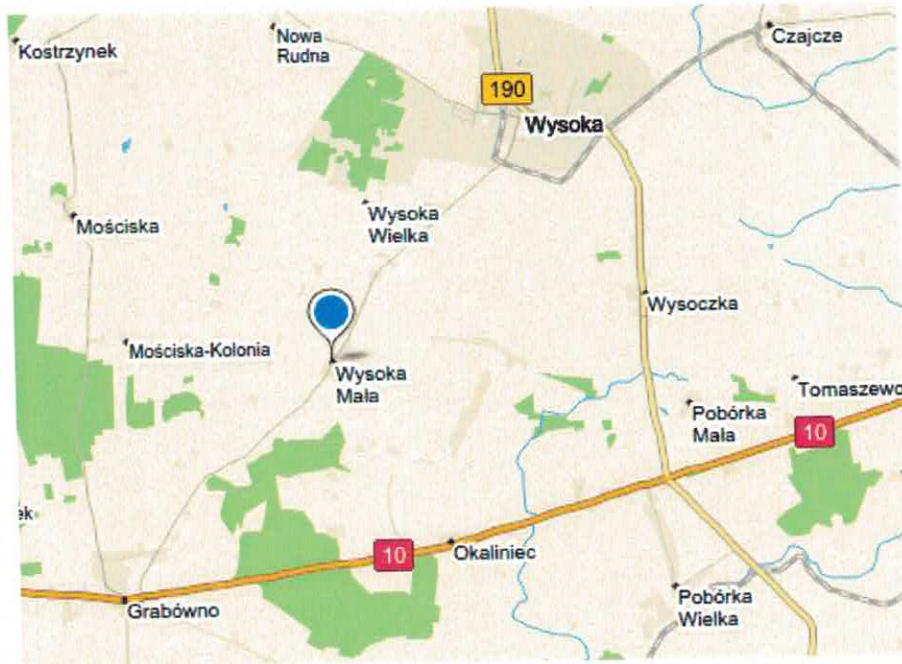
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADCA PRAWNY

Barbara Basara
Bd-P148

Załącznik do Uchwały Nr/...../2019
Rady Miasta i Gminy Wysoka
z dnia 28 sierpnia 2019 r.

PLAN ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI WYSOKA MAŁA na lata 2016 - 2023

Plan zawiera tekst jednolity uwzględniający zmiany (oznaczone je kolorem niebieskim i podkreślono) jakich dokonano Uchwałą nr 4 Zebrania Wiejskiego Sołectwa Wysoka Mała z dnia 3 lipca 2019 r. Stanowi on załącznik do wymienionej Uchwały.

RADCA PRAWNY

Barbara Basara
Bd-P 148

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie do Planu rozwoju miejscowości	3
2. Charakterystyka miejscowości	4
3. Inwentaryzacja zasobów służących rozwojowi miejscowości	6
3.1. Zasoby przyrodnicze	6
3.2. Dziedzictwo kulturowe	6
3.3. Infrastruktura techniczna	7
3.4. Infrastruktura społeczna wsi	8
3.5. Kapitał społeczny miejscowości	9
3.6. Gospodarka	9
4. Analiza SWOT	10
4.1. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości oraz szans i zagrożeń (czynników rozwoju)	10
4.2. Wnioski i rekomendacje z analizy SWOT	10
5. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną.....	12
6. Wdrażanie Planu rozwoju miejscowości	14

1. WPROWADZENIE DO PLANU ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI

Miejscowość Wysoka Mała jest jedną z wsi sołeckich wchodzących w skład Miasta i Gminy Wysoka. Gmina posiadająca status gminy miejsko – wiejskiej położona jest na Wysoczyźnie Krajeńskiej, a administracyjnie – w powiecie pilskim, województwie wielkopolskim.

Wraz z kilkoma okolicznymi gminami objęta jest – wyznaczonym przez Plan zagospodarowania przestrzennego województwa z 2010 r. – obszarem wspierania rozwoju, jako mającym niekorzystne warunki gospodarowania.

Warunki te nie ulegają poprawie, a wręcz przeciwnie (co potwierdza Strategia województwa wielkopolskiego „Wielkopolska 2020”) obszary te ulegają dalszej marginalizacji wobec centralnej części województwa.[\(...\)](#)*

Miasto i Gmina Wysoka nie ma strategii rozwoju w formie uchwalonego dokumentu. Nie znaczy to jednak, iż rozwój Miasta i Gminy ma charakter przypadkowy. Prowadzony jest on w sposób przemyślany. Jego długofalowe cele wytycza Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego¹, kilka miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów odnowy miejscowości przyjętych do realizacji w latach ubiegłych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego identyfikuje nie tylko warunki rozwoju, ale wyznacza cele i najważniejsze obszary działań strategicznych. Miasto i Gmina Wysoka ma też opracowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej².

* Małe fragmenty tekstu pierwotnego wykreślone jako nieistotne i zdezaktualizowane

¹ Dokument przyjęty Uchwałą Rady MiG nr XLVII/291/2010 z dnia 8.09.2010 r. z późniejszymi zmianami, ostatnia z 2016 r.

² Dokument przyjęty Uchwałą Rady MiG nr XIII/58/2015 z dnia 15.10.2015 r. z późniejszymi zmianami, ostatnia z 30.09.2016 r.

Plany odnowy miejscowości, podobnie jak niniejszy Plan rozwoju miejscowości, są mini strategiami dla tych miejscowości. Tworzą, wraz z wcześniej wymienionymi dokumentami planistycznymi i z Wieloletnią prognozą finansową Miasta i Gminy³, dobrą podstawę do prowadzenia zintegrowanej, planowej polityki rozwoju. Wszystkie te dokumenty zostały opracowane z udziałem lokalnej społeczności, a potem przyjęte do realizacji stosownymi uchwałami Rady Miasta i Gminy, a niektóre – jak plany odnowy lub plany rozwoju miejscowości – uprzednimi uchwałami zebrań wiejskich. W oparciu o ocenę zasobów wsi i analizę SWOT dokonano podczas tych zebrań ustalenia zadań do realizacji i wytyczono cele do osiągnięcia. Tak więc zapewniono udział mieszkańców w tworzeniu Planu, jego realizacji, a potem ocenie wykonania. Przy budowie i redagowaniu Planu posłużono się pomocniczo wymogami dla programów rozwoju określonymi w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz. U. 2016 r. poz. 383 i 1259).

Niniejszy Plan został przyjęty po uprzednich konsultacjach z mieszkańcami przez Zebranie Wiejskie w dniu 25.11.2016 roku, [zaś Uchwałą z dnia 3 lipca 2019 r. tegoż zebrania zmienioną. Po zatwierdzeniu zmian przez Radę Miasta i Gminy Plan będzie stanowił załącznik do wniosku Miasta i Gminy w ubieganiu się o wsparcie inwestycji pod nazwą „Budowa sieci kanalizacji i sieci wodociągowej w Mościskach” realizowanej z działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi...” w ramach PROW 2014-2020. \(...\)*](#)

W skład prac / robót inwestycyjnych wchodzi również przełącza do sieci niektórych działek w obrębie geodezyjnym 0013 wsi Wysoka Mała.

2. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

Wysoka Mała jest wsią sołecką, w skład której wchodzi też wieś Wysoka Wielka. Wysoka Mała położona jest 3 km od miasta Wysoka, 23 km od Piły i 86 km od Poznania. W najbliższej okolicy zlokalizowane są wsie: Wysoka Wielka, Okaliniec, Grabówno, Mościska i Wysoczka. Ludność wsi liczy [317](#) mieszkańców. Wyróżniającą cechą wiejskiej populacji jest stosunkowo duży przyrost naturalny i wysoki odsetek ludności w wieku produkcyjnym.

* Małe fragmenty tekstu pierwotnego wykreślone jako nieistotne i zdezaktualizowane

³ Dokument przyjęty Uchwałą Rady MiG nr XVII/84/2015

Okoliczne grunty tworzą jednorodną przestrzeń rolniczą o wysokim odsetku gruntów ornych z niewielkimi enklawami łąk w pobliżu cieków i zbiorników wodnych. Krajobraz lokalny pozbawiony jest lasów. Wysoka Mała jest wsią o randze elementarnej, o funkcji rolniczej. Dominantą przestrzenną jest zespół dworsko – folwarczny z parkiem przewidzianym do zachowania.

Pierwsze wzmianki historyczne o wsi pochodzą z 1480 roku. Zamieszkała jednak była długo wcześniej, o czym świadczą odkryte groby skrzynkowe grupy kaszubskiej kultury łużyckiej. Ludność Pomorza przemieszczająca się wówczas z północy na południe, a od XIII wieku także z położonych na południu Kujaw i Pałuk zasiedlała tereny obecnego obszaru miasta Wysoka i okolicznych wsi. Sto lat później wieś miała powierzchnię uprawną wynoszącą 17 łąnów (około 270 ha). Prawo własności do folwarku, w ciągu wieków miały kolejno różne rody. W XVIII wieku von Goltzów, Rydzyńskich, a w XIX i XX wieku – Butnerów aż do parcelacji tuż przed II wojną światową.

Po II wojnie światowej na bazie folwarku z dworem utworzono Państwowe Gospodarstwo Rolne. Pobudowało ono dla potrzeb swoich pracowników wielorodzinne domy mieszkalne i budynki pomocnicze. Budownictwo to w przewadze nie zostało zharmonizowane ze stylem dawnej zabudowy, co obniżyło wartość lokalnego krajobrazu.

Stan ładu przestrzennego wsi jest mimo to uznawany za zadowalający, a jej obszary predestynowane są w aktualnym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego do dalszego rozwoju sieci osadniczej, po uprzednim pełnym wyposażeniu obszarów przeznaczonych do zabudowy w infrastrukturę techniczną, z zachowaniem regionalnego charakteru zabudowy nawiązującej do historycznej architektury. Dopuszcza się też porządkowanie zabudowy m.in. poprzez zabudowę plomb.

Obszarem o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców sprzyjającym nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na położenie i cechy funkcjonalno – przestrzenne jest świetlica wiejska i jej otoczenie, plac zabaw wraz z boiskiem, sklep i jego otoczenie, a także miejsca kultu religijnego – Krzyż i figurka Matki Bożej.

3. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ROZWOJOWI MIEJSCOWOŚCI

3.1. Zasoby przyrodnicze

Najważniejszym zasobem przyrodniczym są gleby o dużej przydatności rolniczej, należące do kompleksów pszennego i pszenno – żytniego; kompleksów uznawanych powszechnie za jedne z lepszych w subregionie pilskim. Przesądza to o głównej funkcji wsi, którą jest rolnictwo. Grunty rolne – jako uznawane za dobre – mają stabilną strukturę użytkowania (w małym stopniu podlegają wyłączeniom z produkcji rolnej), a wraz z polnymi fitocenozą tworzą cenne przyrodniczo agro-ekosystemy. Między Wysoką Małą, Wysoką i Wysoczką, wzdłuż Kanału Okaliniec znajdują się wilgotne łąki, które jesienią stają się ostojami migrujących ptaków, m.in. łabędzi, kaczek, żurawi, szczególnie cennymi w Gminie gdzie jest mało zwierząt i roślin o ponad powszechnym występowaniu.

Stan przekształceń środowiska przyrodniczego jest niewielki, a to ze względu na brak źródeł zanieczyszczeń przemysłowych, a także dobre przewietrzanie i brak erozji, co zawdzięcza się płaskiemu ukształtowaniu terenu. Nie znaczy to, że nie ma potencjalnego zagrożenia środowiska. Zagrożeniami są: zanieczyszczanie płytkich wód gruntowych (pochodzące w nawożenia pól), uproszczona struktura ekologiczna i krajobrazowa (bardzo mało terenów trwale pokrytych roślinnością trawiastą lub drzewiastą, uproszczony płodozmian pól, gdzie dominują zboża itd.).

Lokalny klimat ma charakter przejściowy pomiędzy chłodnym klimatem Pomorza, a ciepłym i suchym klimatem Wielkopolski. Znamionuje go: stosunkowo długi okres chłodny (100 dni), lato krótkie, zima dłuższa, ale pokrywa śnieżna krótkotrwała (38 – 50 dni). Wiatry zachodnie, najsilniejsze zimą. Suma opadów zmienna. Najwięcej w lipcu, najmniej w lutym.

3.2. Dziedzictwo kulturowe

Do dziedzictwa kulturowego należą obiekty o wartości historycznej. Są nimi:

- 1) Zespół dworsko – folwarczny objęty gminną ewidencją zabytków z parkiem wpisanym do rejestru zabytków, pochodzące z XIX wieku. Wszystko to, wraz z poszczególnymi obiektami architektury objęte jest ochroną konserwatorską;

Fragment zespołu dworsko – folwarcznego

Fragment parku

- 2) Cmentarz ewangelicki z początku XIX wieku (nieczynny);
- 3) Stanowiska archeologiczne.

3.3. Infrastruktura techniczna

Infrastrukturę techniczną wsi tworzą:

- 1) Droga powiatowa 1186P łącząca Wysoką Małą z Wysoką, a w drugim kierunku z Grabównem, gdzie łączy się z drogą krajową nr 10 i prowadzącą dalej do Miasteczka Krajeńskiego;
- 2) Sieć elektryczna;
- 3) Sieć wodociągowa z dwoma studniami głębinowymi i kanalizacji sanitarnej z kolektorami tłocznymi, które prowadzą do oczyszczalni ścieków w Wysokiej (w ramach budowy

nowych sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w Mościskach przełączonych będzie do tych sieci kilka działek z obrębu 0013 wsi Wysoka Mała).

3.4. Infrastruktura społeczna wsi

Infrastruktura społeczna to świetlica wiejska usytuowana w zabytkowym parku, plac zabaw wraz z boiskiem sportowym i wiatą wypoczynkowo-rekreacyjną – usytuowane w pobliżu świetlicy. Wszystkie te obiekty wymagają doposażenia w urządzenia lub w sprzęt (m.in. siłownię zewnętrzną, sprzęt gospodarstwa domowego, sportowo – rekreacyjnego itd.). Zaś plac zabaw, wiatę i boisko dodatkowo w sieć elektryczną.

Plac zabaw i boisko

Wiatę wypoczynkowo – rekreacyjną

3.5. Kapitał społeczny miejscowości

Kapitał społeczny, czyli zdolność mieszkańców do mobilizacji i łączenia zasobów dla osiągnięcia wspólnych celów jest bardzo słaby. Jest to następstwem niskiej jakości życia: braku pracy w miejscu zamieszkania, niskich dochodów, nienajlepszej dostępności do dóbr i usług publicznych, ale także braku potrzeby do samoorganizowania się na rzecz wspólnego dobra i działania. Dotyczy to zwłaszcza rodzin, których większość potrzeb zaspokajał b. PGR. Zmiana zastanego stanu wymaga uporczywego budowania tego kapitału, najlepiej poprzez wspólne działanie. Zadanie takie stawiają przed sobą Sołtys, Rada Sołecka, Urząd Miasta i Gminy Wysoka i Zarząd Stowarzyszenia Dziedzictwa Kulturowego i Sportu Wielkopolan Powiatu Pilskiego z siedzibą w Mościskach, mającego na celu ochronę dziedzictwa historyczno – kulturowego oraz prowadzenie działalności rekreacyjno – sportowej na obszarach wiejskich (w tym w Wysokiej Małej). Zauważalną działalność prowadzi jedynie miejscowe Koło Gospodyń Wiejskich.

3.6. Gospodarka

Gospodarka oparta jest głównie na rolnictwie. We wsi na bazie byłego folwarku, a potem Państwowego Gospodarstwa Rolnego prowadzone jest gospodarstwo wielkorolne. Nadto rolniczą produkcję prowadzi 57 gospodarstw rodzinnych, z tego kilka dysponuje powierzchnią gruntów większą niż 15 ha, dających zatrudnienie i utrzymanie swoim domownikom. Kilka osób zatrudnia dorywczo gospodarstwo wielkorolne. Warsztat samochodowy i sklep zatrudniają znikomą liczbę osób. Reszta utrzymuje się z pracy poza wsią, głównie w Śmiłowie (Farmutil, Zakłady Mięsne HS), w Pile, Wysokiej lub z rent i emerytur. Byli pracownicy ówczesnego PGR wspomagają swoje utrzymanie z 5-arowych ogródków przydomowych, nabytych na preferencyjnych warunkach z Agencji Nieruchomości Rolnych.

4. ANALIZA SWOT

4.1. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości oraz szans i zagrożeń (czynników rozwoju)

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE (na które wieś może mieć wpływ) →	MOCNE STRONY <ul style="list-style-type: none"> – czyste i zdrowe środowisko przyrodnicze; – żyzne gleby, o dużej przydatności rolniczej; – ostoje ptactwa; – mała erozja wodna i wietrzna gleb. 	SŁABE STRONY <ul style="list-style-type: none"> – brak aktywności społecznej i poczucia wartości dobra wspólnego; – bardzo mało miejsc pracy i konieczność jej poszukiwania poza wsią; – niedoposażona infrastruktura społeczna i rekreacyjna; – niedbałe zagospodarowanie terenu wokół świetlicy wiejskiej; – brak sieci gazowniczej niskiego ciśnienia pomimo, że w pobliżu jest sieć wysokiego ciśnienia.
CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE (na które wieś nie ma wpływu) →	SZANSE <ul style="list-style-type: none"> – dostępność zewnętrznych środków finansowych na rozwój wsi; – chęć udzielenia pomocy mieszkańcom wsi ze strony Urzędu Miasta i Gminy, LGD i Stowarzyszenia z siedzibą w Mościskach. 	ZAGROŻENIA <ul style="list-style-type: none"> – marginalizacja obszaru północnej Wielkopolski skutkująca niedoposażeniem miejscowości w podstawową infrastrukturę i niższą jakością życia.
	↑ CZYNNIKI POZYTYWNE	↑ CZYNNIKI NEGATYWNE

4.2. Wnioski i rekomendacje z analizy SWOT

- 1) Istnieje pilna potrzeba ożywienia życia wsi i aktywizacji lokalnej społeczności poprzez:
 - a) rozbudowę i doposażenie infrastruktury technicznej, społecznej i rekreacyjnej;
 - b) uczestnictwo mieszkańców w:
 - rozbudowie małej infrastruktury społecznej i rekreacyjnej,
 - organizowaniu wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i innych,
 - pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwój wsi;

- 2) Urząd Miasta i Gminy Wysoka, Struktury powiatowe służb Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego oraz Biuro LGD „Krajna nad Notecią” powinny zapewnić społeczności wsi możliwie wszechstronną pomoc w:
- pozyskiwaniu środków zewnętrznych na podejmowane przez tą społeczność inicjatywy inwestycyjne i społeczne,
 - organizowaniu przedsięwzięć zamierzonych przez tę społeczność.

5. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ

Cel główny Planu rozwoju miejscowości	Cele szczegółowe, które zamierza się osiągnąć poprzez realizację zadań / przedsięwzięć	Zadania / przedsięwzięcia			Spodziewane lata realizacji
		Nazwa zadania / przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe nakłady w zł Źródła finansowania	
Poprawa warunków i jakości życia we wsi z aktywnym udziałem mieszkańców, samorządu gminnego i organizacji społecznych	1. Poprawa warunków bytowych mieszkańców i czystości środowiska	1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w Mościskach (zakres prac/robót i kosztów związanych z budową wyżej wymienionych sieci obejmie przełączenie do nich kilka działek z obrębu geodezyjnego wsi Wysoka Mała. Jest to inwestycja liniowa łącząca obydwie miejscowości)	Miasto i Gmina Wysoka	Ok. 2.5 mln Środki PROW 2014-2020 + MiG	2019-2022
		2. Utwardzenie dojścia do placu zabaw i boiska	Sołectwo	5 000 Fundusz Sołecki	2016 – 2017
		3. Rozbudowa placu zabaw	Miasto i Gmina	16 000 PROW (LGD) + MiG	2017 – 2018
		4. Dopuszenie placu zabaw, rekreacji i boiska: a) w energię elektryczną b) w kostiarke samojedzną c) w siłownię zewnętrzną d) w sprzęt sportowy	Miasto i Gmina Wysoka Sołectwo Miasto i Gmina Sołectwo	10 000 Budżet MiG i Program Wlkp. Odnowa wsi 10 000 Fundusz Sołecki 13 000 PROW (LGD) + MiG 2 500 Fundusz Sołecki	2017 – 2019 2017 2017 – 2019 2017 – 2019
		5. Organizacja Międzysołeckiego Pikniku Integracyjno-Rekreacyjnego wraz z zakupem niezbędnego sprzętu i wyposażenia	Sołectwo i Stowarzyszenie z siedzibą w Mościskach	10 000	2017 – 2021
		6. Pielęgnowanie miejsc kultu religijnego (krzyż i figurka M.B.), będących jednocześnie miejscem kontaktów i podtrzymywania więzi społecznych wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu	Mieszkańcy, głównie kobiety	200 – 300 zł rocznie Mieszkańcy	2016 – 2023
3. Wzmocnienie kapitału społecznego i integracji mieszkańców					
4. Kulturowanie tradycji religijnej i zachowanie tożsamości wsi					

<u>Zadania / przedsięwzięcia</u>					
<u>Cel główny Planu rozwoju miejscowości</u>	<u>Cele szczegółowe, które zamierza się osiągnąć poprzez realizację zadań / przedsięwzięć</u>	<u>Nazwa zadania / przedsięwzięcia</u>	<u>Podmiot odpowiedzialny za realizację</u>	<u>Szacunkowe nakłady w zł</u>	<u>Spodziewane lata realizacji</u>
				<u>Źródła finansowania</u>	
Poprawa warunków i jakości życia we wsi z aktywnym udziałem mieszkańców, samorządu gminnego i organizacji społecznych	5. <u>Poprawienie dostępności mieszkańców do infrastruktury komunikacyjnej</u>	7. <u>Budowa chodnika wraz z przepustem drogowym przy drodze powiatowej</u>	<u>Powiat, Miasto i Gmina Wysoka</u>	Ok. 130 000 zł <u>Powiat 50%</u> <u>M i G 50%</u>	<u>2020 – 2022</u>
		8. <u>Budowa drogi gminnej od drogi powiatowej w Mościskach do drogi krajowej w Pobórze Wielkiej</u>	<u>Gmina</u>	<u>6 mln zł</u> <u>Budżet M i G Wysoka,</u> <u>PROW lub Fundusz Dróg Samorządowych</u>	<u>2021 – 2023</u>
	6. <u>Poprawienie warunków zamieszkania i stanu środowiska</u>	9. <u>Renowacja parku</u>	<u>Miasto i Gmina Wysoka,</u> <u>Sołectwo, Mieszkańcy wsi</u>	<u>42 800 zł</u> <u>Fundusz Sołecki - 12 800 zł</u> <u>Program Wlkp. Odnowu wsi 2013-2020 – 30 000 zł</u>	<u>2020</u>

6. WDRAŻANIE PLANU ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI

Partycypacyjność lokalnej społeczności odnosi się nie tylko do tworzenia Planu rozwoju miejscowości, ale także do realizacji tego Planu, postępów w jego wdrażaniu i oceny osiągniętych rezultatów.

Rozwój wsi jest procesem wieloletnim i wielozadaniowym. Wymagać więc będzie respektowania dokonanych ustaleń i koordynowania ich realizacji.

Zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia aktywizujące ludność będą współfinansowane różnymi środkami finansowymi. Przełączenie działek do nowej sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej oraz kilku innych zadań koordynowane będzie i finansowane przez Miasto i Gminę przy udziale środków PROW 2014-2020 lub, np. sieć energetyczna na placu zabaw, ze środków własnych Gminy. Realizacja pozostałych zadań współfinansowana będzie ze środków PROW 2014-2020 dysponowanych przez Lokalną Grupę Działania na rzecz Miasta i Gminy lub Stowarzyszenie z siedzibą w Mościskach, bądź z funduszy własnych Samorządu Wojewódzkiego i wymagać będzie koordynacji ze strony Sołtysa i Rady Sołeckiej. Lokalna Grupa Działania środki PROW udostępnia w drodze konkursów na realizację Lokalnej Strategii Działania, a Samorząd Wojewódzki środki własne w ramach [Programu Wielkopolska Odnowa Wsi 2013 – 2020 obejmującego projekty z zakresu](#): „Nasza wieś naszą wspólną sprawą” (dla organizacji pozarządowych), „Odnowa wsi szansą dla aktywnych sołectw” i „Pięknieje wielkopolska wieś” (obydwa konkursy dla sołectw). Środki te wykorzystać można na upiększenie wsi, zagospodarowanie przestrzeni publicznej wsi, zakup towarów służących kultywowaniu lokalnych tradycji, rozwój małej infrastruktury służącej wsi, zachowanie i odtwarzanie dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego, na szkolenia, warsztaty itd..

W pozyskiwanie tych środków zaangażuje się organizacja pozarządowa (Stowarzyszenie z siedzibą w Mościskach), a w pomoc organizacyjną przy ich zagospodarowaniu Urząd MiG, Sołtys i Rada Sołecka. Wszyscy zaś mieszkańcy zapewnią wkład własny wymagany przy współfinansowaniu zadań z funduszy zewnętrznych. Wkład ten może polegać na pracy własnej mieszkańców, której wartość wyceniona w pieniądzu wynosić musi co najmniej 5% kosztów realizacyjnych zadania / przedsięwzięcia (w przypadku współfinansowania ze strony LGD) do 20% przy współfinansowaniu z funduszy własnych Samorządu Wojewódzkiego.

W przypadku, gdy o środki zewnętrzne za pośrednictwem Miasta i Gminy ubiegać się będzie w Samorządzie Wojewódzkim Sołectwo, wkład własny pochodzić będzie w części z Funduszu Sołeckiego, a w części stanowić będzie wkład pracy własnej mieszkańców.

Na wsi nie jest potrzebny monitoring postępu prac, każdy mieszkaniec bowiem widzi, co się we wsi dzieje i czy jest realizowane to, co założono.

Ocena realizacji Planu będzie dokonywana przez Radę Sołecką corocznie na podstawie oglądu realizowanych prac, a w okresach dłuższych przez Zebranie Wiejskie.

Plan rozwoju powinien być stale dostępny dla mieszkańców. Odpowiednią formą do tego mogą być zebrania wiejskie, prezentacja w telewizji, w Internecie, w prasie itd..

Końcowa ocena realizacji powinna być dokonana po [2023](#) roku.